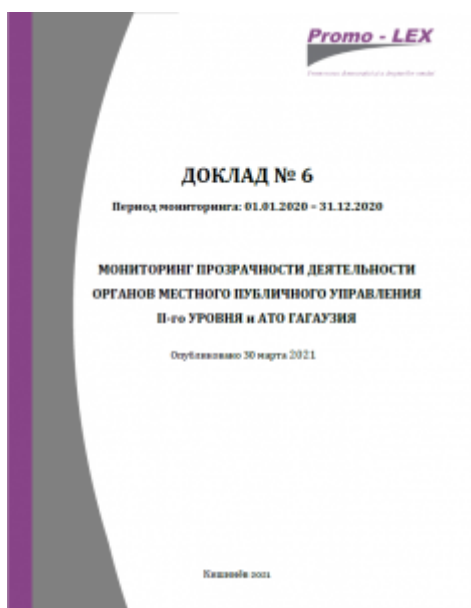
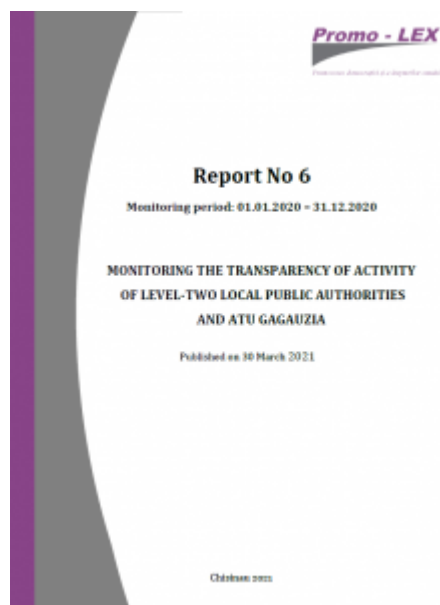
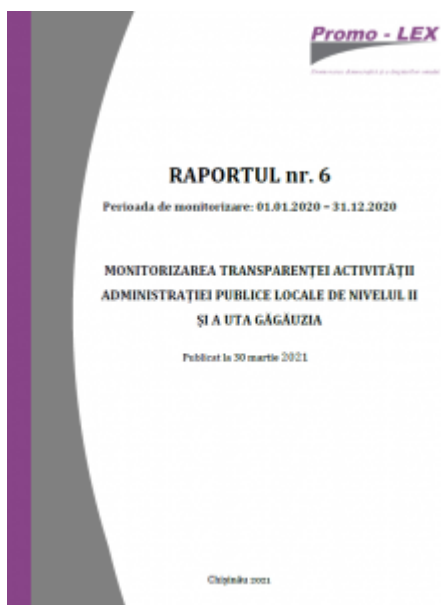

RAPORTUL nr. 6 | Monitorizarea transparenței activității administrației publice locale de nivelul II și a UTA Găgăuzia

Opinia Promo-LEX cu privire la proiectul de Lege nr. 511 din 10.12.2020 ce prevede revenirea la grade militare în cadrul Ministerului Afacerilor Interne

Nr. 117 din 25 martie 2021

Expediat prin poștă electronică

Domnului Serghei SÎRBU

**Președintele Comisiei securitate națională, apărare și ordine
publică**

**Membrilor Comisiei securitate națională, apărare și ordine
publică**

**Autorilor proiectului: Dl. Lebedinschi Adrian și Dl. Gagauz
Fiodor**

Copie: Doamnei Maia SANDU,

Președintele Republicii Moldova

Domnului Pavel VOICU, Ministrul Afacerilor Interne

**Domnului Sergiu PAIU, Șeful Inspectoratului General al
Poliției**

Stimate doamne și stimați domni,

Asociația Promo-LEX, în temeiul Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și a Regulamentului Parlamentului aprobat prin Legea nr. 7979-XIII din 2 aprilie 1996, își manifestă interesul față de participarea la procesul de consultare publică a proiectului de Lege pentru completarea și modificarea Legii nr. 288/2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerul Afacerilor Interne (numărul de înregistrare în Parlament: 511 din 10.12.2020[1])

Respectiv, Asociația Promo-LEX, în calitate de parte interesată, se adresează Comisiei permanente a Parlamentului securitate națională, apărare și ordine cu solicitarea de a fi examinate constatările, concluziile și recomandările Asociației vizavi de proiectul de Lege nr. 511 din 10.12.2020, din cadrul prezentei Opinii.

CONSTATĂRI ȘI RECOMANDĂRI:

În urma analizei proiectului, Asociația Promo-LEX prezintă următoarele constatări și recomandări:

Privind contextul general al modificărilor propuse

Prin Legea nr. 288 din 16.12.2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne (MAI)[2] au fost introduse denumiri noi de grade speciale[3]. Proiectul respectivei legi a fost elaborat de MAI și potrivit Notei informative – constituia o nouă etapă în cadrul procesului de modernizare a gestiunii resurselor umane ale ministerului, reprezentând inclusiv un nou pas în direcția demilitarizării reale.

În aprilie 2020, MAI a publicat pe platforma www.particip.gov.md proiectul hotărârii de guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 288/2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne (număr unic 262/MAI/2020) care, însă nu a fost promovat și aprobat în

ședința de Guvern.

Proiectul respectiv este identic proiectului înregistrat la **10.12.2020** în Parlament și promovat de deputații Lebedinschi Adrian și Gagauz Fiodor. Prin proiectul de lege propus, se intenționează revenirea la vechile denumiri de grade speciale, care ar corespunde gradelor militare. Potrivit autorilor, necesitatea elaborării proiectului de lege este dată de următoarele motive:

- denumirea actuală a gradelor speciale a creat confuzii și incertitudini în rândul reprezentanților societății civile cu care interacționează funcționarii publici cu statut special;
- este necesară corelarea gradelor speciale similare în alte instituții publice ale statului care operează cu grade speciale de locotenent, locotenent-major, căpitan etc. (SPPS, CNA, SIS, Serviciul Vamal) în special în cazul transferului de la o instituție la alta.
- există suprapuneri și confuzii în Legea nr. 270/2018 privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar, care operează cu denumiri de funcții similare gradelor speciale în cadrul MAI (inspector, inspector superior/principal).

Totodată, potrivit Notei informative la proiectul de lege, revenirea la denumirile anterioare ale gradelor speciale nu reprezintă militarizarea funcționarilor publici cu statut special din cadrul MAI, or „supremația legii” prevalează „supremației ordinului” caracteristic structurilor militare.

Privind conținutul modificărilor propuse

Proiectul de lege nr. 511 din 10.12.2020 a fost votat în prima lectură la 13.03.2021. Vă prezentăm principalele constatări și propuneri ale Asociației Promo-LEX.

I. Proiectul de lege adoptat în prima lectură nu asigură o corelare eficientă a gradelor speciale pentru corpul de

subofițeri cu gradele militare

Deși unul din scopurile declarate ale proiectului de lege este eliminarea confuziilor și a incertitudinilor privind gradele speciale, precum și necesitatea corelării acestora cu gradele speciale din alte instituții publice, ***considerăm că prin această modificare vor fi create, de fapt, și mai multe confuzii și neclarități, în special în raport cu gradele speciale ale subofițerilor.***

Legea nr. 1245 din 18.07.2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, prevede gradele militare stabilite în Forțele Armate, și anume pentru efectivul de soldați, sergenți, ofițeri cu grade inferioare, superioare, și ofițeri cu grade supreme. Evidențiem că prin Legea nr. 232 din 8.11.2018[4], gradele militare pentru efectivul de subofițeri au fost excluse[5]. La acel moment, gradele militare ale efectivului de subofițeri (plutonier adjutant, plutonier-major, plutonier) au fost echivalate cu gradele militare ale efectivului de sergenți (corespunzător sergent clasa I, sergent clasa II, sergent clasa III), fapt care a condus la o retrogradare a clasei de efectiv (deși s-au menținut drepturile dobândite anterior).

Astfel, constatăm că deși în forțele armate au fost modificate gradele militare, gradele speciale din cadrul altor instituții (SPPS, CNA, SIS) nu au fost ajustate corespunzător. Respectiv gradele de plutonier, plutonier major și plutonier adjutant, în acest moment, nu corespund gradelor militare existente în sistemul național (Anexa 1). Cu atât mai mult, este de neînțeles intenția autorilor proiectului de lege de a institui gradele respective în cadrul MAI.

O incertitudine și mai mare ar putea fi creată în cazul aprobării proiectului de lege în privința gradelor speciale de sergent-inferior, sergent, și sergent major. Aceste grade speciale în cadrul MAI ar urma să fie acordate corpului de subofițeri, însă în cadrul Forțelor Armate acestea sunt

acordate efectivului de sergenți. Mai mult decât atât, după aprobarea Legii nr. 232 din 8.11.2018, în sistemul de grade militare lipsesc gradele de sergent inferior și sergent, existând pe lângă gradul de sergent major, gradele de caporal, sergent clasa III, sergent clasa II, sergent clasa I și sergent principal (Anexa 1). Astfel, o situație similară, cu cea de retrogradare a clasei de efectiv în sistemul militar, ar putea avea loc și în raport cu funcționarii publici cu statut special din cadrul MAI (din corpul de subofițeri), în cazul aprobării modificărilor propuse.

Luând în considerare cele evidențiate mai sus, constatăm lipsa corelării gradelor speciale care urmează a fi instituite pentru efectivul de subofițeri cu gradele militare existente în sistemul forțelor armate. Prin aprobarea proiectului de lege în această formă ar urma să fie create și mai multe neclarități în cazul corpului de subofițeri.

II. Revenirea la gradele militare în activitatea Poliției periclitizează eforturile de reformare și transformare a Poliției într-o instituție de tip civil, aflată în beneficiul comunității

„Demilitarizarea” poliției și delimitarea statutului de polițist de cel al altor categorii de funcționari care asigură activitatea poliției, a fost unul dintre obiectivele stabilite în **Concepția de reformare a Ministerului Afacerilor Interne și a structurilor subordonate și desconcentrate ale acestuia**[\[6\]](#). Potrivit acesteia, asigurarea unui serviciu polițienesc transparent, accesibil și responsabil pe întreg teritoriul țării, poate avea loc, prin lichidarea stereotipului unei instituții militarizate și de represiune. La momentul adoptării concepției respective s-a constatat că, de fapt și de drept, procesul de demilitarizare era deja în curs de realizare (Concepția de reformă militară[\[7\]](#), Legea nr. 345 din 25.07.2003 cu privire la apărarea națională[\[8\]](#)), urmând a fi întreprinse unele măsuri pentru eficientizarea și accelerarea acesteia.

Problema „demilitarizării” Poliției a fost prezentată și în **Nota informativă a proiectului de lege nr. 264 din 13.06.2016** privind funcționarul public cu statut special în cadrul MAI. Conform documentului respectiv se face adesea confuzia între statutul de personal (militar) și modelul de acțiune utilizat la îndeplinirea atribuțiilor/ misiunilor. Astfel, modelul polițienesc de tip civil presupune înțelegerea și asumarea faptului că ordinea și securitatea reprezintă un serviciu public în beneficiul comunității. Sub acest aspect, contează faptul că:

- funcționarii publici cu statut special dezvoltă relații de parteneriat cu membrii societății;
- se modifică atitudinea în raporturile cu populația, sistemul de concepere și desfășurare a misiunilor, modul de dare și executare a ordinelor;
- se “umanizează” relațiile ierarhice;
- devine aplicabilă legislația generală privind funcția publică și legislația generală a muncii;
- demersurile în justiție se fac la instanțe civile și nu militare;
- se modifică sistemul de carieră;
- **gradele nu mai sunt militare ci profesionale și poartă alte denumiri**

În plus, conform notei informative la proiectul de lege indicat mai sus, aspectul “demilitarizării” a fost, cel puțin, formal soluționat, prin faptul că personalului din cadrul MAI i-a fost acordată calitatea de funcționari publici cu statut special. Din acest considerent nu ar trebui să existe îngrijorări privind riscul revenirii la situația anterioară. Totuși, urmau a fi realizate demersuri care să asigure transformarea efectivă, sub aspectele menționate mai sus, a activității Poliției (dezvoltarea relațiilor de parteneriat dintre funcționarii publici cu statut special cu membrii societății; modificarea atitudinii în raporturile cu populația, sistemului de concepere și desfășurare a

misiunilor, modului de dare și executare a ordinelor; “umanizarea” relațiilor ierarhice etc.) ceea ce este un proces de durată.

Problematica demilitarizării a fost abordată în mai multe documente strategice, inclusiv în Strategia Națională de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020[9], prin care s-a constatat persistența practicilor și a comportamentelor de proveniență militară, în pofida instituirii statutului special a funcționarilor MAI.

Totodată, potrivit **Strategiei de reformare a Trupelor de Carabinieri pentru anii 2017-2020[10]**, dezvoltarea sistemului de ordine și securitate publică urma să se materializeze prin menținerea și consolidarea sistemului dual de asigurare a ordinii și siguranței publice, **în care funcționează complementar structuri de poliție civilă (Poliția) și cu statut militar (Carabinierii)**. Restabilirea ordinii publice urmează a fi misiunea principală a Carabinierilor, iar menținerea ordinii publice – misiunea principală a Poliției. ***Astfel, acordarea gradelor militare și poliției, lipsește de esență sistemul polițienesc dual stabilit atât prin strategii, cât și prin lege.***

În același timp, **Strategia de Dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020[11]**, menționează că prin abandonarea sistemului militarizat, în sensul formei de organizare și management, au fost create premise pentru descentralizare și mai multă inițiativă în colaborarea cu autoritățile administrației publice și comunitatea locală.

Implementarea Strategiei respective a fost posibilă grație suportului generos oferit de partenerii de dezvoltare a Republicii Moldova, în special datorită suportului bugetar pentru reforma Poliției alocat de Uniunea Europeană în valoare de cca. 51 mln. Euro. În condițiile în care autoritățile Republicii Moldova denotă lipsa de consecvență în măsurile promovate în acest domeniu iar utilitatea practică a

proiectului de lege votat în prima lectură este una îndoielnică, **considerăm oportun să atragem atenția Parlamentului Republicii Moldova, Ministerului Afacerilor Interne și Președinției despre riscul pierderii încrederii partenerilor de dezvoltare și a suportului financiar acordat pentru realizarea reformelor reale în domeniul respectiv.**

Pornind de la cele menționate supra, evidențiem că procesul de demilitarizare autentică poate avea loc doar dacă sunt implementate în mod cumulativ, toate condițiile asumate prin documentele strategice. **Iar neîndeplinirea cel puțin a unei condiții, în speță-revenirea la gradele militare, duce la nerealizarea angajamentelor și a planurilor stabilite. În plus, luând în considerare că "gradul special reprezintă recunoașterea în plan social a calității de funcționar public cu statut special din cadrul MAI"[\[12\]](#), revenirea la gradele militare ar putea să reprezinte un punct de deeturnare a parcursului de reformă a poliției.**

Amintim că reforma MAI și a Poliției a fost inițiată în 2010, iar până în prezent instituțiile beneficiare s-au bucurat de sprijinul mai multor parteneri de dezvoltare. **În acest sens, recomandăm autorilor retragerea proiectului de lege.**

III. Proiectul de lege nr. 511 din 10.12.2020 a fost votat în prima lectură în lipsa argumentelor întemeiate pentru operarea modificărilor propuse

Analizând Nota informativă la proiectul legii, nu se poate identifica scopul și/sau motivele întemeiate pentru operarea modificărilor propuse, or proiectul respectiv de lege nu vine să soluționeze nici o problemă de drept sau de fapt. Astfel, atât Centrul Național Anticorupție în raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege elaborat, cât și Direcția generală juridică a Parlamentului, în avizul său, au constatat insuficiența argumentării necesității inițierii unei astfel de modificări în Nota informativă și lipsa unui scop bine definit al elaborării. Totodată, CNA a menționat că nu a fost

prezentată în acest sens o analiză suficient de amplă, bazată pe date concrete, studii, impactul real al acestora din care rezultă că a fost periclitată într-un mod aspectele caracteristice ale funcționarului public cu statut special din cadrul MAI, ca urmare a reformei în formula propusă din Legea 288/2016.

În același timp, Asociația Promo-LEX consideră că:

- confuziile privind denumirea actuală a gradelor speciale și incertitudinile invocate în contextul relaționării cu reprezentanții societății civile sunt o consecință firească a oricărui proces de reformă sau de reorganizare; respectiv, prin promovarea noilor denumiri ale gradelor speciale aplicate în cadrul MAI și comunicarea activă cu cetățenii despre reforma propriuzisă și avantajele acesteia ar putea fi soluționată problema invocată de autorii proiectului de lege.
- în ce privește corelarea gradelor speciale cu cele ale altor instituții publice (SPPS, CNA, SIS, Serviciul Vamal), legile instituțiilor corespunzătoare conțin norme exprese privind echivalarea gradelor speciale cu cele militare. Totodată, în contextul în care fluctuația de personal a fost o problemă în sistemul MAI de-a lungul mai multor ani, nu este clară necesitatea facilitării transferului de la o instituție la alta, prin corelarea gradelor speciale similare.
- argumentul autorilor proiectului de lege privind suprapunerile și confuziile existente în Legea nr. 270/2018 privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar, care operează cu denumiri de funcții similare gradelor speciale în cadrul MAI (inspector, inspector superior/ principal), este lipsit de esență. Or, personalul calificat să opereze cu Legea salarizării este în măsură să analizeze, să interpreteze și să aplice în mod corespunzător normele legale respective. În plus, în cazul unor neconcordanțe de ordin juridic,

acestea ar urma să fie soluționate prin operarea modificărilor la Legea salarizării în sectorul bugetar, compartimentul legat de ordinea și securitatea publică.

Complementar argumentelor prezentate mai sus, Asociația Promo-LEX evidențiază că, atribuirea gradelor militare unei structuri de poliție civilă este lipsită de logică și utilitate. Potrivit **Codului European de etică a Poliției** și memorandumului explicativ[\[13\]](#), poliția, în exercitarea atribuțiilor de poliție în societatea civilă, **trebuie să fie sub responsabilitatea autorităților civile**. Latura judiciară a lucrului poliției – adică poliția ca o componentă a sistemului de justiție penală – și latura de ordine publică a poliției, precum și dimensiunea de lucru a poliției de serviciu public și integrarea poliției în societatea civilă, sunt toate elemente care sunt diferite de funcțiile și obiectivele militare (anexa 2)[\[14\]](#). Mai mult, temeiul juridic și puterile poliției într-o societate de stat de drept, unde accentul se pune pe respectarea drepturilor civile și politice ale indivizilor, sunt, de asemenea, diferite de cele ale armatei. O organizare a poliției aflată sub responsabilitate civilă ar putea cel mai bine să cultive profesionalismul poliției..

În concluzie, considerăm că în lipsa argumentării întemeiate a necesității aprobării proiectului de lege respectiv, acesta urmează a fi retras din Parlament. Mai mult, în urma analizei documentelor de politici și a cadrului legal aferent, constatăm că aprobarea unui asemenea proiect de lege este defectuoasă pentru sistemul Ministerului Afacerilor Interne.

IV. Cheltuieli nejustificate pentru schimbarea denumirilor gradelor speciale

Deși la compartimentul fundamentarea economică-financiară, autorul proiectului menționează că implementarea proiectului prenotat nu necesită alocarea unor resurse financiare suplimentare de la bugetul de stat, menționăm că urmare a schimbării denumirii gradelor militare ar urma să fie

schimbate legitimațiile de serviciu a tuturor funcționarilor cu statut special din cadrul MAI, inclusiv ar putea fi schimbate însemnele și uniformele de serviciu ale acestora.

Menționăm că după aprobarea Legii 288 din 16 decembrie 2016, a fost elaborat proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea uniformei, însemnelor și normelor de echipare a funcționarilor publici cu statut special din cadrul MAI[15]. Proiectul Hotărârii de Guvern nu a fost însă promovat și respectiv aprobat în ședință de Guvern, respectiv, rămânând în vigoare prevederile Hotărârii de Guvern nr. 284 din 24.04.2013[16], inclusiv, cele care fac referință la epoleții corpului de ofițeri și subofițeri corespunzător gradelor militare respective.

Astfel, constatăm că cel puțin în cazul funcționarilor publici din cadrul MAI care au fost angajați în perioada 2017-2020 și cărora li s-au acordat gradele speciale conform Legii 288/2016, legitimațiile acestora ar urma să fie schimbate, fiind necesară suportarea unor cheltuieli financiare suplimentare.

Concluzii și recomandări

Concluzionând,

Asociația Promo-LEX consideră inoportună și nejustificată elaborarea și promovarea unui astfel de proiect de lege de către Ministerul Afacerilor Interne (MAI fiind autorul original al acestuia), iar aprobarea acestuia de către Plenul Parlamentului în prima lectură reprezintă un act iresponsabil, care poate afecta în mod strategic procesele de demilitarizare și transformare a activității Poliției inițiate acum zece ani în urmă.

Adoptarea în lectura finală a acestui proiect de lege ar putea să reprezinte un punct de deeturnare a parcursului de reformă a Poliției, pentru care au fost alocate resurse financiare și umane considerabile.

Astfel, reiterăm că, revenirea la denumirile de grade speciale corespunzătoare celor militare, în opinia Promo-LEX, nu este întemeiată și justificată din următoarele motive:

- Contravine conceptului de demilitarizare a Poliției, documentelor de politici pentru reformarea MAI și a Poliției implementate în perioada 2010-2020, precum și angajamentelor asumate de autoritățile Republicii Moldova prin acordurile încheiate cu partenerii de dezvoltare.
- Proiectul de lege propus este lipsit de o argumentare întemeiată;
- Proiectul de lege nr. 511 din 10.12.2020 nu asigură o corelare eficientă a gradelor speciale pentru corpul de subofițeri cu gradele militare sau alte grade speciale aplicate în alte instituții. Dimpotrivă, implementarea gradelor militare în activitatea Poliției va provoca mai multe incertitudini și riscuri.
- Aprobarea proiectului de lege ar necesita alocarea resurselor financiare, cel puțin, pentru acoperirea cheltuielilor de schimbare a legitimațiilor.

Reieșind din considerentele enunțate mai sus, Asociația Promo-LEX recomandă autorilor retragerea proiectului de lege de la examinare, sau după caz, Parlamentului Republicii Moldova respingerea votării proiectului de lege nr. 511 din 10.12.2020 în lectura a doua.

În cazul votării în lectura a II-a a proiectului de lege, recomandăm Președintelui Republicii Moldova, în baza art. 93 alin. (2) Constituția Republicii Moldova să nu promulge legea respectivă și să o trimită la reexaminare Parlamentului.

Anexa nr. 1 Corelarea gradelor speciale cu gradele militare

Anexa nr. 2

[1] [Proiectul de lege](#) nr. 511 din 10.12.2020 pentru completarea și modificarea Legii nr. 288/2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerul Afacerilor Interne

[2] [Legea](#) nr. 288 din 16.12.2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne

[3] [Proiectul legii](#) nr. 264 din 13.06.2016 privind funcționarul public cu statut special din Ministerul Afacerilor Interne

[4] [Legea](#) nr. 232 din 08.11.2018 pentru modificarea unor acte legislative

[5] Au fost ajustate corespunzător, *Legea nr 1244 /2002* cu privire la rezerva Forțelor Armate, *Legea nr. 1245/2002* cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei , *Legea nr. 162/2005* cu privire la statutul militarilor, *Legea nr. 147/2017* privind regimul armamentului și munițiilor convenționale, al mijloacelor speciale și dispozitivelor militare deținute de Armata Națională și de forțele militare

străine aflate legal pe teritoriul Republicii Moldova.

[6] [Concepția](#) de reformare a Ministerului Afacerilor Interne și structurilor subordonate și desconcentrate ale acestuia, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1109 din 06.12.2010

[7] Concepția de reformă militară, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.1315-XV din 26 iulie 2002, potrivit căreia Forțele Armate sînt compuse din Armata Națională, Trupele de Grăniceri și Trupele de Carabinieri.

[8] Legea nr. 345 din 25.07.2003 cu privire la apărarea națională- potrivit art. 9, forțele destinate apărării naționale sînt Forțele Armate compuse din Armata Națională și Inspectoratul General de Carabinieri.

[9] [Strategia](#) națională de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 354 din 31 mai 2017

[10] [Strategia](#) de reformare a Trupelor de Carabinieri pentru anii 2017-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 357 din 31.05.2017

[11] [Strategia](#) de Dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 587 din 12.05.2016

[12] Nota informativă la proiectul de lege nr. 511 din 10.12.2020

[13] The [European Code of Police Ethics](#) Recommendation Rec(2001)10 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 2001 and explanatory memorandum

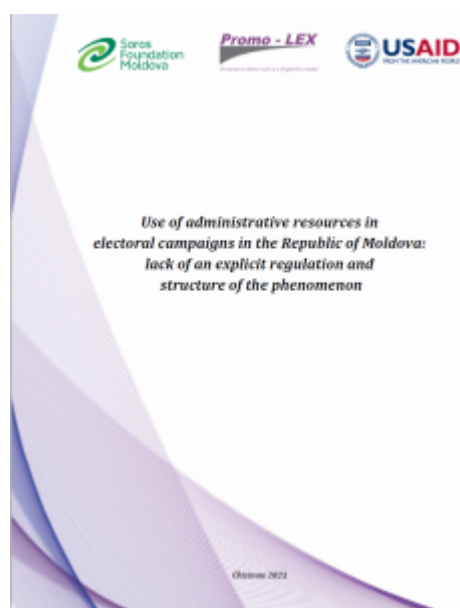
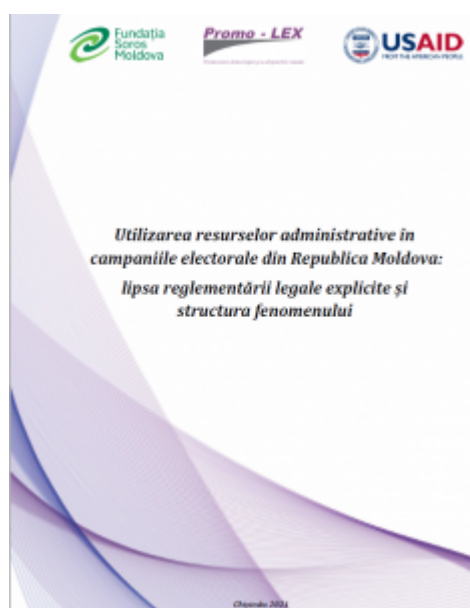
[14] Diferența dintre statutul special al poliției și statutul de militar în sistemul național, poate fi urmărit la Anexa 2

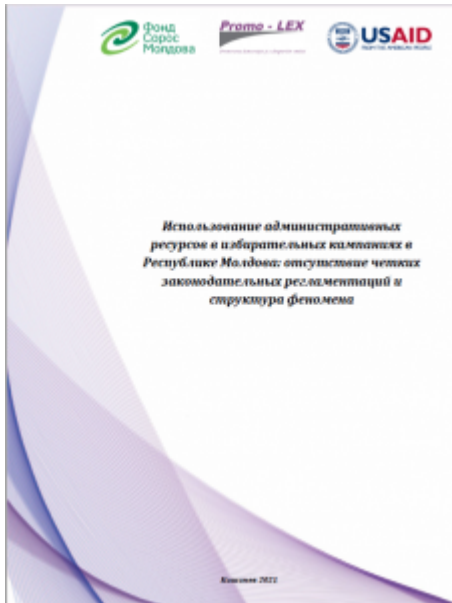
[15] [Proiectul](#) hotărârii Guvernului privind aprobarea uniformei, însemnelor și normelor de echipare cu uniforma

funcționarilor publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne

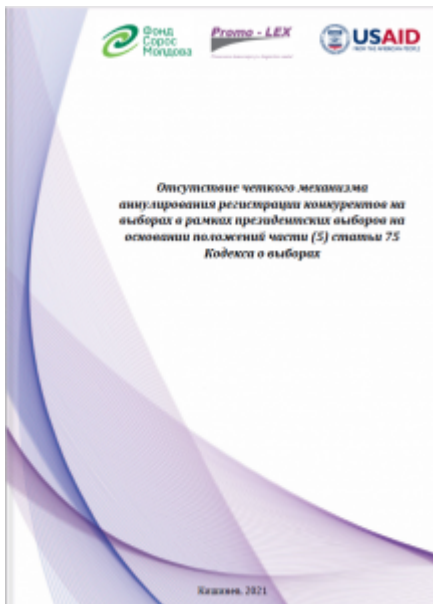
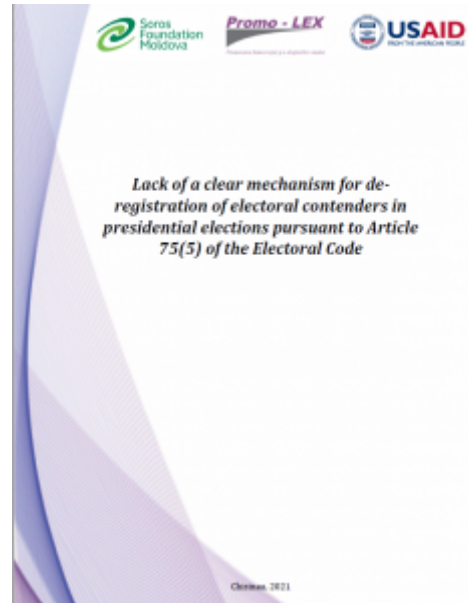
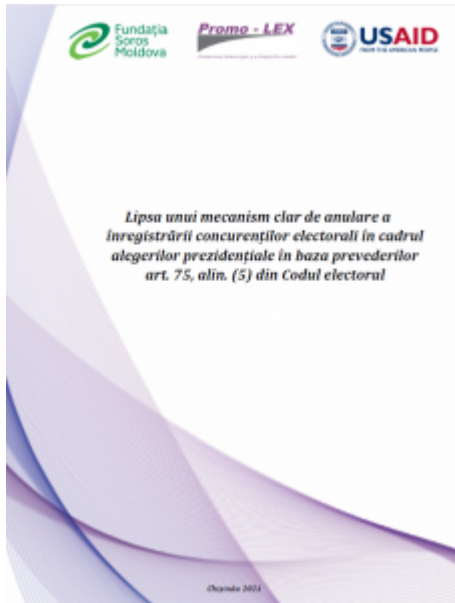
[16] [Hotărârea](#) de Guvern nr. 284 din 24.04.2013 (Anexa 2), privind aprobarea uniformei, însemnelor și normelor de echipare cu uniformă ale polițiștilor.

DOCUMENT DE POLITICI | Utilizarea resurselor administrative în campaniile electorale din Republica Moldova: lipsa reglementării legale explicite și structura fenomenului

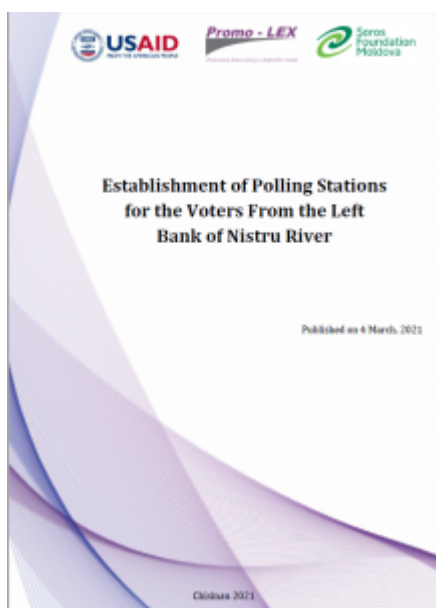

DOCUMENT DE POLITICI | Lipsa unui mecanism clar de anulare a înregistrării concurenților electorali în cadrul alegerilor prezidențiale în baza prevederilor art. 75, alin. (5) din Codul electoral

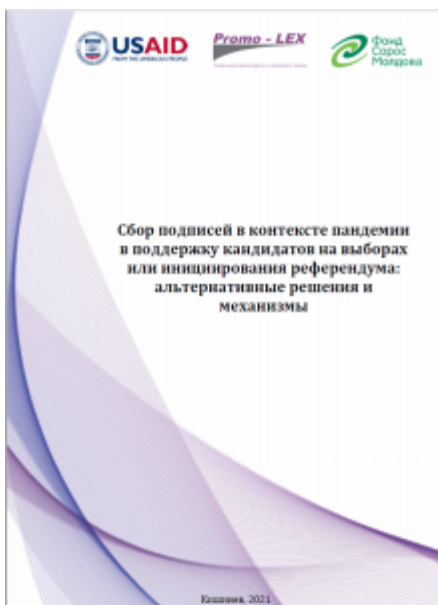
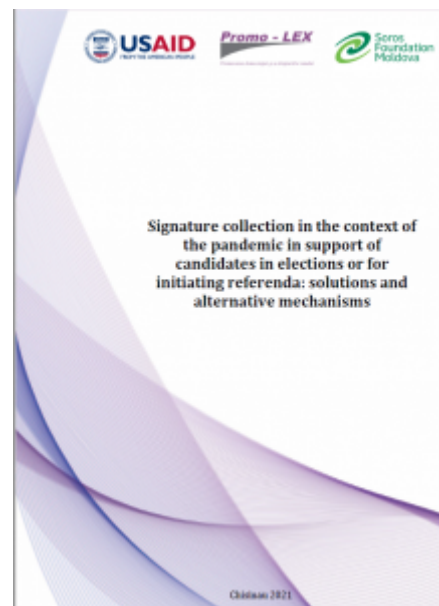
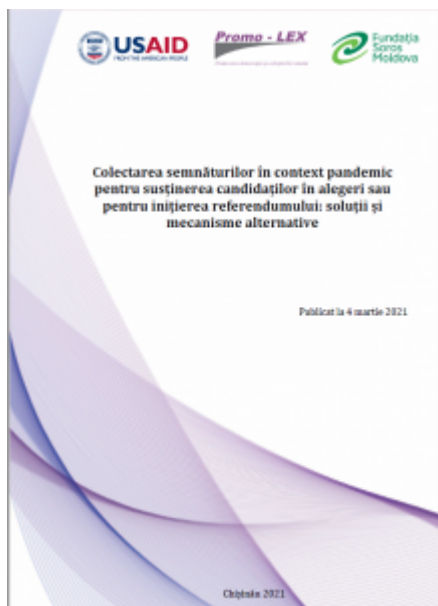
DOCUMENT DE POLITICI | Constituirea secțiilor de votare pentru alegătorii din

stânga Nistrului

DOCUMENT DE POLITICI |
Colectarea semnăturilor în

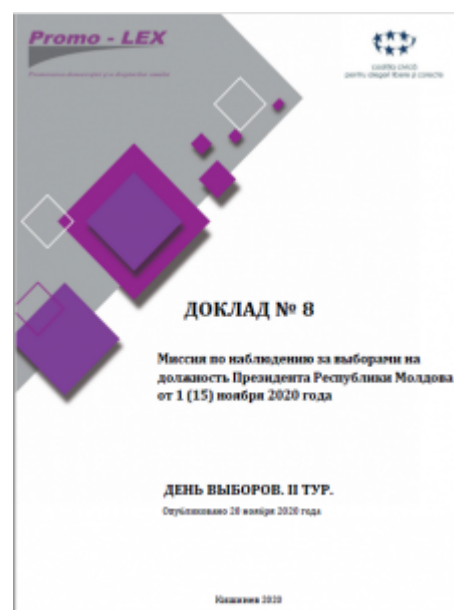
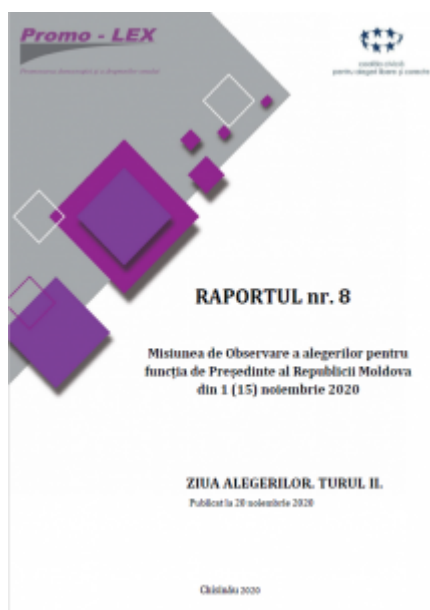
context pandemic pentru susținerea candidaților în alegeri sau pentru inițierea referendumului: soluții și mecanisme alternative

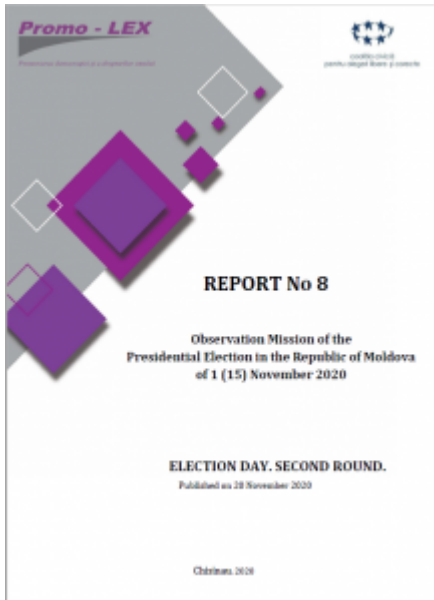

RAPORTUL FINAL | Misiunea de observare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020

RAPORTUL nr. 8 | Misiunea de Observare a Alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020 | ZIUA ALEGERILOR. TURUL II.

Misiunea de Observare Promo-LEX prezintă constatările monitorizării turului II de scrutin și rezultatele preliminare ale candidaților în baza datelor colectate în 608 secții de votare cuprinse în eșantion

Misiunea de Observare Promo-LEX prezintă numărul incidentelor din ziua turului doi al alegerilor prezidențiale raportate de observatorii statici din eșantionul de 608 secții de votare și extrapolarea incidentelor în plan național. Astfel, sunt prezentate principalele constatări cu privire la deschiderea

și închiderea secțiilor de votare (SV), votarea pe parcursul zilei alegerilor, prezentarea incidentelor semnalate de observatori, precum și o analiză a rezultatelor totalizării voturilor realizată de către M0 Promo-LEX.

În urma prelucrării tuturor rapoartelor recepționate de la observatorii pe termen scurt (OTS) detașați în cele 608 secții de votare cuprinse în eșantion, au fost raportate 251 de incidente. Pe de altă parte, prin extrapolare, numărul estimat al incidentelor la nivel național (în baza eșantionului de 608 SV) este de 734, în creștere comparativ cu 489 incidente estimate în primul tur de scrutin.

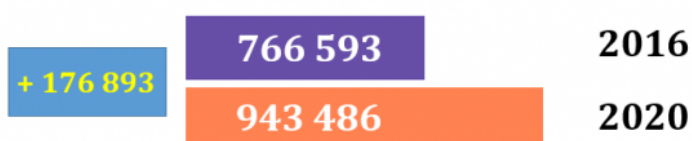
Activismul civic al alegătorilor, prezenți la urne chiar și pe timp de criză pandemică, în creștere comparativ cu scrutinul din 2016, merită remarcat în mod deosebit. S-au evidențiat alegătorii din secțiile de votare constituite peste hotarele țării. Cu regret, activismul civic al alegătorilor din diasporă a fost umbrit de epuizarea buletinelor de vot în unele secții de votare. Astfel, deși la secțiile de votare din diasporă au fost disponibile câte 5000 de buletine de vot, cel puțin 6 secții de votare au rămas fără buletine înainte de finalizarea timpului de vot. În context, Asociația Promo-LEX solicită autorităților dar și politicienilor să instituie măsuri alternative de vot.

Pe parcursul zilei alegerilor, în secțiile observate, votarea în general a fost organizată eficient. În același timp, SIAS Alegeri a manifestat disfuncționalități sporadice. Suspiciunile privind oferirea de recompense și transportarea organizată a alegătorilor au caracterizat în special procesul electoral din regiunea transnistreană. Secretul votului a fost afectat de incidența sporită a numărului de cazuri de fotografiere a opțiunii de vot a alegătorilor. Procesul de observare a cunoscut situații izolate de intimidare a observatorilor Promo-LEX de către poliție și funcționarii electorali. Numărarea voturilor a fost, în general, rapidă și calmă.

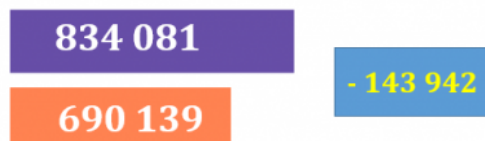
Rezultate alegeri turul II, 2020 vs 2016

Maia Sandu

Igor Dodon

Mai multe detalii despre incidentele înregistrate vedeți în prezentarea de mai jos.

Rezultatele numărării rapide a voturilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova realizată de M0 Promo-LEX în baza proceselor verbale colectate de la BESV confirmă rezultatele preliminare stabilite de CEC, încadrându-se în marja de eroare de +/-1.8% a eșantionului.

Misiunea de observare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020,

este desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, al Departamentului Buna Guvernare al Fundației Soros Moldova prin proiectul „Monitorizarea alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020”, precum și al Consiliului Europei prin proiectul „Suport pentru observarea civică a alegerilor prezidențiale din 2020 în secțiile de votare create în străinătate”. Componenta „Discursul instigator la ură” este susținută de către Departamentul justiție și drepturile omului al Fundației Soros Moldova prin proiectul „Consolidarea unei platforme de dezvoltare a activismului și educației de Drepturi ale Omului în Republica Moldova – etapa a IV-a”.

În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, prevalează prevederile stabilite de textul în limba română.

Pentru mai multe informații, contactați:

Inga Stegarescu, Ofițer de presă al Asociației Promo-LEX

GSM: 069 26 96 84;

E-mail: inga.stegarescu@promolex.md

**Misiunea de Observare a
Alegerilor pentru funcția de
Președinte al Republicii
Moldova din 1 (15) noiembrie**

2020 | Noi detalii privind desfășurarea scrutinului. 19.00

#observatorPromoLEX

Misiunea de Observare a Alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020

**NOI DETALII PRIVIND
DESFĂȘURAREA SCRUTINULUI**

Ora 19:00

15 noiembrie 2020

Ora: 19:00

*Misiunea de Observare Promo-LEX a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020 constată că din **totalul de 543 de semnalări raportate** de către observatorii Promo-LEX până la 19:00, de către echipa centrală a Misiunii Promo-LEX **au fost prelucrate 327**, dintre care în **prezentul comunicat sunt incluse 168 de incidente.***

*Pentru turul întâi al alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020 MO Promo-LEX, la 19.00 erau constatate **446 de semnalări**, dintre care de către echipa centrală a Misiunii Promo-LEX **au fost prelucrate 366**, iar în **comunicatul de la 19.00 erau***

incluse 170 de incidente.

Noi detalii privind desfășurarea scrutinului:

Misiunea Promo-LEX de observare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020 constată,

Intimidarea observatorilor sau obstrucționarea procesului de observare liberă în secția de votare– 8 cazuri.

- **SV 2/42, Bălți, Bălți.** Solicitat de 2 ori (12:15 și 15:15) președintele BESV nu a oferit observatorului numărul alegătorilor care au participat la votare pe motiv că nu are acest drept.
- **SV 18/061, Florești, Ștefănești.** Observatorului i s-a interzis să facă fotografii în SV.
- **SV 1/87 Chișinău, Buiucani.** Președintele BESV a făcut observație observatorului Promo- LEX că „prea mult scrie”. La ora 14.52 la întrebarea adresată președintelui BESV despre cum a fost soluționată problema când un alegător a identificat că în lista electorală deja semnase cineva, Președintele a răspuns că a fost soluționată și gata.
- **SV 1/218 Chișinău, Râșcani.** Observatorul unui concurent intimidează în mod frecvent observatorul Promo-LEX, întrebându-l de ce nu raportează nimic.
- **SV 1/ 116 Chișinău, Centru.** Observatori internaționali au dorit să fotografieze SV, președintele și încă câțiva membrii nu le-a permis motivând ca nu doresc să apară în poză.
- **SV 27/25, Rîșcani, Hiliuți.** La orele 16:45, un echipaj al politiei a solicitat observatorului Promo-LEX detalii despre transportarea organizată a alegătorilor (raportată de acesta în prima jumătate a zilei), intenționând să completeze un proces-verbal. Observatorul i-a informat ca urmează a fi depusă o solicitare oficială către Asociația Promo-LEX. În

rezultat, reprezentanții forțelor de ordine au solicitat, în formă verbală, prezența OTS, la 17.11.2020, la IP Rîșcani, la ora 09:00.

- **SV 06/004, Briceni, Lipcani.** Pe marginea cazului de fotografiere a buletinului de vot în SV, Poliția a fost chemată la SV. Reprezentanții poliției susțin că solicitarea a venit din partea Promo-LEX, cerându-i explicații.
- **SV 06/026, Briceni, Halahora de Sus.** Pe marginea cazului de încălcare a procedurilor legale de sigilare a urnelor de vot a fost solicitată intervenția Poliției. Reprezentanții poliției susțin că solicitarea a venit din partea Promo-LEX, fapt incorect.

Limitarea temporară a accesului la TV și internet în rețeaua Moldtelecom, după ora 19.00, în următoarele regiuni ale țării – mun. Chișinău, mun. Bălți, Nisporeni, Anenii Noi, Criuleni, Ștefan Vodă, Căușeni, Strășeni.

Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta secției de votare sau în raza de 100 m – 7 cazuri

- **SV 37/04 și 37/05, Regiunea transnistreană, Anenii Noi, Calfa.** La ambele SV a venit deputatul din partea PPPDA Chiril Moțpan, a discutat cu membrii BESV și ulterior a părăsit SV.
- **SV 07/048, Cahul, Lucești.** În incinta SV se află o persoană care se prezenta drept observator. Cu toate acestea nu avea legitimație motivând că ar fi uzitat-o acasă.
- **SV 25/037, Orhei, Isacova.** În raza de 100 m de la Secția de votare activează magazinul social pe roți Merișor.
- **SV 18/016, Florești, Ciutulești.** O persoană a stat în secția de votare cca. 15 minute fără careva atribuții, apoi s-a îndreptat într-o cameră auxiliară SV.
- **SV 1/232 Chișinău, Râșcani.** O persoană cu vârsta cuprinsă între 30-40 de ani, de cel puțin 3 ori a însoțit mai mulți alegători (50+ ani) la secția de

votare . A fost anunțat președintele BESV care a discutat cu persoana dată, după care nu a mai fost văzut la SV.

- **SV 33/16, Taraclia, Aluatu.** Un alegător a stat în incinta SV în preajma unui operator aproximativ 30 de minute. Președintele BESV nu a făcut careva observații.
- **SV 07/063, Cahul, Zîrnești.** Polițistul a fost observat la distanța de 10 – 15 m de la SV, în automobil. În urma sesizării, Președinta BESV i-a comunicat polițistului să își schimbe locul de parcare.

Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor în perimetrul de 100 m al secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor – 5 cazuri.

- **SV 9/7 Călărași, Călărași.** La ora 13.30, în afara SV în jur de 10 persoane vorbeau între ei că alegătorii care vor demonstra că a votat pentru un concurent vor primi un "cupon" cu care vor putea consuma băuturi alcoolice în suma de 200 lei de la barul din centrul localității.
- **SV 1/213 Chișinău, Rîșcani.** La 12.45 doi alegători au anunțat operatorii SIAS Alegeri că au fost trimiși să voteze. La întrebarea observatorului despre cine i-a trimis la SV , alegătorii au spus ca au fost trimiși de niște persoane în veste roșii.
- **SV 1/325, Rusia, Moscova.** Au fost zvonuri precum că în perimetrul SV, există grupuri de persoane care votează în schimbul unei recompense bănești. Până la momentul raportării observatorul nu probeze zvonurile respective.
- **SV 37/29 Regiunea transnistreană, Dubăsari, Doroțcaia.** După ce au votat, 4 alegătoare însoțite de un domn, au mers în spatele SV unde era parcat autovehiculul Seat albastru, cu nr. de înmatriculare E 614BH. Domnul a scos din portmoneu o bancnotă nu a fost posibil de identificat valoarea acesteia și a transmis-o unei doamne. Celorlalte doamne la fel li s-a transmis ceva,

nu a fost posibil de identificat. Doamnele au plecat cu mașina menționată. Incidentul a fost observat și de alți observatori.

- **SV 37/31 Regiunea transnistreană, Dubăsari, Ustia.** Întâmplător observatorul Promo-LEX a ascultat o conversație între polițiștii responsabili de ordinea publică în preajma SV, precum că un alegător le povestea despre coruperea alegătorilor care are lor la Autogara din or. Dubăsari, unde cineva înregistrează o listă, prin care alegătorii sunt motivați să participe la procesul de vot și să voteze un concurent. Ulterior la prezentarea buletinului de identitate cu aplicarea ștampilei "Alegeri Prezidențiale Turul II" pe fișa de însoțire primesc recompensă 200 MDL.

Transportarea organizată a alegătorilor (autocare, microbuze sau alte unități de transport care în mod normal nu ar avea ce căuta în preajmă) – 9 cazuri.

- **SV 15/006 Dubăsari, Doroțcaia.** La secția de votare destinată pentru alegătorii din regiunea transnistreană are loc transportarea organizată a alegătorilor. De dimineață până la orele 9.00 un microbuz cu numere de înmatriculare transnistrene АГ3 752 a transportat de 2 ori alegătorii, circa 7 persoane. La orele 9.00 și 14.20 un Volkswagen de culoare galbenă cu nr. de înmatriculare moldovenești MHQ 752 la fel a transportat alegători.
- **SV 18/026 Florești, Cunicea.** În localitate sunt 2 secții de vot, sunt persoane care vin la SV și nu se regăsesc în listele SIAS alegeri și nici în listele electorale de bază. După ce persoanele în etate nu se regăsesc în liste, observatorul din partea unui concurent le propune ajutor ca aceștia să fie transportați la altă SV. Alegătorii sunt transportați cu mașina observatorului, LADA 2104 nr. de înmatriculare CZL 063, de cel puțin 5 ori pe parcursul zilei. Președintele BESV a spus că persoanele au nevoie de ajutor pentru că sunt în vârstă.

- **SV 37/28 Regiunea transnistreană, Dubăsari, Dorotcaia.** Alegătorii din regiunea transnistreană sunt aduși în mod organizat câte 5-6 persoane cu automobilul VW B 081BM de culoare gri. Automobilul a fost observat de 2 ori.
- **SV 9/35 Călărași, Sadova.** În continuare automobilul de model Audi QMK 322 efectuează transportarea organizată a alegătorilor. Suplimentar, la orele 15:00 a fost observat un alt automobil de model Toyota AGZ 330 care a transportat 3 persoane.
- **SV 36/8, UTAG, Comrat.** Pe parcursul zilei, de repetate ori, a fost observată o mașină roșie care transporta alegători la SV. Ultima dată, OTS menționează că această mașină a fost utilizată de membrii BESV pentru transportarea urnei mobile. Urna mobilă a fost însoțită de un observator din partea unui concurent. OTS confirmă că a observat această mașină și în primul tur. Președintele BESV a explicat că această mașină este taxi.
- **SV 9/044, Călărași, Țibirica.** Alegătorii sunt aduși la SV în mod organizat cu automobilul de marca Mercedes Sprinter număr de înmatriculare AAH 062. Automobilul a fost observat de două ori de la începutul votării. Automobilul aparține primăriei satului Țibirica și are capacitate de transport cca. 15 pasageri.
- **SV 12/008, Criuleni, Bălțata.** Observatorul Promo-LEX a fost informat că au a fost observată transportarea organizată a alegătorilor. Patru autovehicule au fost observate cum duceau alegătorii regulat (de cca. patru ori la un interval de 30 min). Președintele BESV nu a întreprins careva acțiuni.
- **SV 37/38 și 37/39, Regiunea Transnistreană.** Autoturism Mazda de culoare verde, cu număr de înmatriculare T 711 MK, a fost observat cum aduce organizat cca. 3 alegători. Autoturismul a fost observat de trei ori. Un membru BESV s-a autosesizat și a sunat la Poliție. La fața locului a fost întocmit un proces-verbal conducătorului auto care nu avea la sine permisul de

conducere.

- **SV 37/37 și 37/39, Regiunea Transnistreană.** Alegătorii au fost aduși în mod organizat la SV cu un autoturism marca Toyota, culoare roșie, cu nr. de înmatriculare P 553 CX. Autoturismul a fost observat că aduce alegători de cca. trei ori.

Obstrucționarea accesului pentru alegători și transportul organizat la secțiile de votare pentru regiunea transnistreană – 1 caz.

- **Regiunea Transnistreană.** În regiunea punctului de control de la podul Rezina – Rîbnița pe la orele 14.53 aproximativ 10 persoane au încercat să blocheze partea carosabilă. Forțele de ordine au intervenit și au aplanat situația.

Prezența materialelor de publicitate, afișaje, panouri electorale din raza secției de votare (100 metri de la localul secției) – 2 cazuri.

- **SV 4/34 Anenii Noi, Speia.** Pe parcursul zilei pe panoul informativ din ograda SV a fost afișat un pliant în favoarea unui concurent, de către o persoană necunoscută. Acesta a fost depistat și scos de urgență în jurul orelor 14:00. Dimineață în perimetrul de 100 m nu era careva afișe.
- **SV 30/001, Strășeni, Strășeni.** În fața SV, la o distanță de cca. 50 m este amplasat un banner (cu dimensiunea de 2 m x 3 m) cu un candidat.

Agitație electorală sau PR negru în perimetrul de 100 m și/sau în incinta secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor – 7 cazuri.

- **SV 9/35, Călărași, Sadova.** Pe durata a 5 ore consecutiv în perimetrul de 100m de SV, se află 5 persoane care intrau în discuție cu persoanele care vin la vot, și-i îndeamnă să voteze pentru un concurent.

- **SV 6/4 Briceni, Lipcani.** La ora 15.10, în perimetrul de 200 m de la SV, 3 persoane, un domn și 2 doamne, opreau persoanele care mergeau la SV pentru a-și exercita dreptul la vot, și întrebau pentru cine vor să voteze, după care insistau să voteze pentru un concurent.
- **SV 1/ 349 Republica Federală Germană, Frankfurt pe Main.** La ora 8.34 un alegător a intrat în SV și a votat cu o pungă pe care a fost lipit o jucărie ce reprezenta un animal.
- **SV 32/21, Ștefan Vodă, Popeasca.** La ora 17:07, un alegător, aflându-se în incinta SV, a exclamat: "Dă Doamne să câștige". Membrii BESV nu i-au făcut observație și nu au comentat situația.
- **SV 32/15, Ștefan Vodă, Feștelita.** La ora 17:50, după ce și-a exprimat opțiunea de vot, un alegător s-a reținut în SV și a făcut agitație electorală în favoarea unui candidat. La solicitarea președintelui BESV, aceasta a refuzat să părăsească SV. În final, situația a fost remediată peste 7 minute, după intervenția forțelor de ordine.
- **SV 06/004, Briceni, Lipcani.** La distanța de cca. 100 m de la secția de votare, o persoană face agitație electorală în favoarea unui candidat. Acțiunile persoanei au continuat pe parcursul unei perioade îndelungate.
- **SV 06/004, Briceni, Lipcani.** La chemare a sosit poliția, precum că au fost sunat de către Promolex precum că cineva a fotografiat buletinul de vot. Observatorul a văzut acest incident, președintele BESV a discutat cu alegătorul și poza a fost ștearsă.

Întreruperea procesului de filmare a operațiunilor electorale privind deschiderea secției de votare sau a procedurilor de numărare a buletinelor de vot – 4 cazuri.

- **SV 06/016, Briceni, Colicăuți.** Camera de filmat nu a fost oprită după finalizarea procesului de deschidere a

secției de votare. Membrii BESV nu au întreprins careva măsuri.

- **SV 27/046, Rîșcani, Șumna.** În Secția de votare nr. 46 din localitatea Bulhac, camera video din secția de votare nu au fost deconectată după încheierea operațiunilor privind deschiderea secției de votare.
- **SV 06/040, Briceni, Caracușeni Vechi.** Camera video continuă să filmeze și după încheierea operațiunilor privind deschiderea secției de votare.
- **SV 06/037, Briceni, Tabani.** Camera video nu a fost deconectată, aceasta a funcționat pe parcursul întregii zile, înregistrând și procesul de votare.

Deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri (suspendarea funcționării; situații când SIAS Alegeri indică faptul că alegătorul a votat, iar acesta susține că nu a votat) – 21 cazuri.

- **SV 11/004, Cimișlia, Cimișlia.** SIAS Alegeri a indicat că alegătorul nu își are viza de reședință în raza SV, totuși în buletinul de identitate aceasta era indicată. Președintele BESV a cerut de la alegător declarația scrisă precum că acesta locuiește pe adresa indicată în buletin. Alegătorului i s-a permis să voteze.
- **SV 1/410 România, Cluj.** La ora 7.30 SIAS Alegeri a încetat să funcționeze pe o perioadă de 15 min.
- **SV 1/406 România, București.** La ora 7.30 SIAS Alegeri nu a funcționat timp de 20 min.
- **SV 1/325 Federația Rusă, Moscova.** La ora 8.30 SIAS Alegeri nu a funcționat timp de 15 min.
- **SV 1/339 Federația Rusă, Surgut, Hanti- Mansiisk.** La ora 10.35 SIAS Alegeri nu a funcționat timp de 15 min.
- **SV 1/409, România, Timișoara.** În jurul orei 07:30, SIAS Alegeri nu a funcționat timp de aproximativ 7 minute.
- **SV 1/443, Danemarca, Copenhaga.** În jurul orei 10:55, SIAS Alegeri nu a funcționat timp de aproximativ 5 minute.

- **SV 1/369, Italia, Parma.** În jurul orei 08:15, SIAS Alegeri nu a funcționat timp de aproximativ 7 minute.
- **SV 1/353, Germania, Kassel.** În jurul orei 09:12, SIAS Alegeri nu a funcționat timp de aproximativ 10 minute.
- **SV 1/301 Chișinău, Colonița** La ora 15.35 alegătorul a venit la SV să voteze, doar că în SIAS Alegeri acesta deja figura ca persoana care a votat, însă în fișa de însoțire nu avea ștampila. Președintele BESV a contactat CEC, după care a fost întocmit act de constatare și alegătorul a votat.
- **SV 1/105 Chișinău, Botanica.** La ora 16.48 un alegător a venit să voteze în secția de votare, de unde în zilele precedente și-a luat certificat cu drept de vot. Președintele nu i-a permis inițial să voteze. Ulterior, din cauză că alegătorul a fost introdus deja în SIAS Alegeri în această secție de votare verificându-se arondarea sa, președintele BESV caută persoana pentru a-l chema să voteze. În final, alegătorul a votat în această secție de votare.
- **SV 12/23 Criuleni, Izbește.** O alegătoare a venit la SV să voteze dar potrivit SIAS Alegeri persoana deja votase. Alegătoarea susține că nu a votat. Președintele nu i-a permis doamnei să voteze.
- **SV 32/15, Ștefan Vodă, Feștelița.** La ora 17:07, Președintele BESV a fost sunat și sesizat de faptul că două persoane, aflate peste hotare, la momentul în care au încercat să voteze, în SIAS Alegeri era indicat că aceștia au votat la adresa de domiciliu din Republica Moldova. Președintele BESV nu a putut explica situația. În rezultat, a fost elaborat un act constatator cu referință la această situație.
- **SV 1/398, Marea Britanie, Manchester.** La 14:55, doi alegători au fost identificați în SIAS Alegeri că au votat în Ștefan Vodă, cu toate că aceștia se află peste hotare. Membrii BESV le-au permis să voteze.
- **SV 1/433, SUA, Denver.** Un alegător și-a schimbat de curând actele de identitate între primul și al doilea

tur, nefiind posibilă identificarea acestuia în RSA. În rezultat, alegătorului i s-a permis să voteze în baza declarației pe propria răspundere.

- **SV 1/342, Franța, Strasbourg.** Un operator din cadrul unei SV din Ștefan Vodă, Republica Moldova, a inclus un datele de identitate ale unui alegător eronat, din care cauză rezulta că un alegător aflat în Strasbourg a votat în Ștefan Vodă. Situația a fost remediată, iar alegătorul a avut posibilitatea să voteze.
- **SV 1/346, Franța, Lyon.** În jurul orei 14:10, SIAS Alegeri nu a funcționat timp de aproximativ 10 minute.
- **SV 1/346, Franța, Lyon.** În jurul orei 15:20, SIAS Alegeri nu a funcționat timp de aproximativ 5 minute.
- **SV 1/379, Italia, Mestre.** În jurul orei 14:17, SIAS Alegeri nu a funcționat timp de aproximativ 20 minute.
- **SV 11/26, Cimișlia, Hîrtop.** La orele 18:00, un alegător s-a prezentat la SV pentru a vota. În SIAS "Alegeri însă era înregistrat că aceasta a votat la un spital din Chișinău, unde aceasta ar fi fost internată până astăzi. Cu toate că alegătorul a declarat că nu a votat, iar potrivit observatorului, operatorul nu a verificat existența ștampilei în fișa de însoțire a buletinului, alegătorului i-a fost interzis să voteze.
- **SV 04/020, Anenii Noi, Delacău.** Începând cu ora 12:00 au fost înregistrate deficiențe în funcționarea Programului SIAS Alegeri (funcționa cu întreruperi). IDNP-urile alegătorilor au fost scrise pe foaie, iar ulterior au fost introduse în program.

Aspecte problematice ale votării cu urna mobilă – 9 cazuri.

- **SV 06/002, Briceni, Briceni.** Observatorul Promo-LEX a fost informat că medicii de familie din Policlinica Briceni au fost chemați de urgență la locul de muncă pentru a elibera certificate care ar permite persoanelor să voteze cu urna mobilă.
- **SV 1/225 Chișinău, Râșcani.** În dimineața zilei

alegerilor au fost înregistrate 16 cereri pentru votare la locul aflării. Fiind telefonați, alegătorii au fost confirmate doar 6 cereri. Membrii BESV au decis să meargă doar la alegătorii, a căror cereri au fost confirmate telefonic.

- **SV 1/193 Chișinău, Râșcani.** Asistenta socială a depus cerere pentru votare la locul aflării, din numele unei persoane. Asistenta socială nu este din raza SV . Președintele BESV a anunțat CEC și Comisia a permis deplasarea urnei mobile la alegător.
- **SV 1/213 Chișinău, Râșcani.** Un asistent social, care ar fi membru al unui partid, a adus în ziua alegerilor cererea de votare la locul aflării unui alegător pentru a vota la domiciliu, fără documente doveditoare.
- **SV 1/224 Chișinău, Râșcani.** Asistenta socială, care ar fi membru sau simpatizat al unui partid, responsabilă de sectorul centru a depus 5 cereri ale alegătorilor pentru votare la locul aflării, fără prezentarea certificatelor medicale.
- **SV 1/223 Chișinău, Râșcani.** La 17.07 fiica unui alegător a solicitat urna mobilă. Cererea nu a fost depusă în timpul prevăzut de lege. Președintele SV întocmește un Proces Verbal împreună cu observatorii ambilor candidați privind faptul ca ei nu sunt împotriva ca urna mobilă să plece către alegător.
- **SV 1/190 Chișinău, Râșcani.** Membrii BESV au plecat cu urna mobilă, având depuse 11 cereri, dar s-a întors cu 12 buletine în urna de vot. 0 alegătoare a depus cerere doar pentru ea. Când urna mobilă a venit la alegătoare, soțul ei a solicitat și el un buletin, acesta aflându-se în carantină. Situația a fost discutată cu președintele BESV, care a motivat că este permis.
- **SV 1/291 Chișinău, Stăuceni.** Urna mobilă a ieșit cu 12 cereri dar s-au întors cu 15 voturi. Președintele BESV a motivat că a mai apărut încă o familie din 3 membri care sunt în carantină.
- **SV 18/055, Florești, Roșietici.** Alegătorii din s.

Roșietici Vechi se regăsesc pe listele electorale din s. Roșietici. Respectiv, urna mobilă din s. Roșietici a plecat în satul alăturat.

Deficiențe în listele electorale (discrepanțe dintre adrese; alegători decedați; semnături în locul altor persoane) – 10 cazuri.

- **SV 1/87 Chișinău, Buiucani.** La ora 14.52 un alegător a constatat că în dreptul numelui său, în listele electorale de bază, deja era semnat. La întrebarea adresată președintelui BESV cum a fost soluționată problema dată, Președintele a răspuns că a fost soluționată și gata.
- **SV 1/ 117 Chișinău, Centru.** La ora 15.32. un alegător a observat că în lista electorală, la domiciliul său este înscrisă o persoană necunoscută.
- **SV 1/291 Chișinău, Stăuceni.** La ora 16.12 un alegător a intrat în secția de votare și a anunțat președintele BESV ca pe adresa lui mai este o persoana înscrisă la domiciliu, dar el nu o cunoaște. Fiind în stare de ebrietate, a intrat în conflict cu președintele SV. În timp ce se apropia poliția , persoana a fugit.
- **SV 34/5, Telenеști, Bănești.** Un alegător a semnat eronat în locul altei persoane. Situația respectivă a fost observată la momentul în care s-a apropiat alegătorul în dreptul căruia a fost aplicată semnătura. În baza situației respective, membrii BESV au întocmit act de constatare.
- **SV 11/24, Cimișlia, Gura Galbenei.** Un alegător a identificat că în dreptul său semnase eronat un alt alegător. Membrii BESV au solicitat acestuia să semneze în dreptul alegătorului care a aplicat semnătura eronat.
- **SV 36/19, UTAG, Ceadâr Lunga.** La ora 15:35, un alegător a constatat că în dreptul numelui său a fost aplicată semnătura unui alt alegător. Președintele BESV a încercat să soluționeze problema prin identificarea

erorii în liste. Peste 10 minute, dat fiind tergiversarea procesului de verificare și soluționare, alegătorul a plecat fără a vota.

- **SV 11/26, Cimișlia, Hîrtop.** La orele 17:43, membrii BESV au constatat că numărul de alegători înregistrați în RSA la SV corespunzătoare, care au participat la alegeri, nu corespunde cu numărul de alegători din lista de bază, unde sunt cu 3 alegători mai puțin. Președintele BESV încearcă să găsească cauza.
- **SV 18/055, Florești, Roșietici.** Alegătorii din s. Roșietici Vechi lipsesc în liste electorale și sunt redirecționați către s. Roșietici.
- **SV 18/029, Florești, Ghindești.** Aproximativ 90 de alegători nu se regăsesc în listele electorale. Președintele BESV a comunicat că aceeași problemă a fost și în cadrul Turului I al alegerilor. Alegătorii fiind domiciliați în s. Ghindești, iar ei fiind trecuți în listele electorale ale or. Ghindești.
- **SV 01/261, Chișinău, Sîngera.** Doi de alegători nu se regăseau în listele de bază, au fost redirecționați de către membrii BESV la o altă SV. Ulterior, alegătorii s-au întors și și-au manifestat indignarea față de această situație. Alegătorii au fost incluși în lista electorală suplimentară și li s-a permis să voteze.

Votarea nejustificată în grup (în cabine de vot se află 2 și mai multe persoane) – 4 cazuri.

- **SV 12/11 Criuleni, Corjova.** La orele 13.11 și 13.15 în aceeași cabină de vot au intrat de 2 ori câte 2 persoane. În ambele cazuri persoanele nu aveau nevoie de ajutor. Președintele BESV nu era în SV la momentul incidentului.
- **SV 1/100 Chișinău, Buiucani.** La ora 15.04 două persoane au votat în mod nejustificat în grup.
- **SV 11/15, Cimișlia, Batîr.** Doi alegători au venit împreună la SV și au votat. Doamna a arătat buletinul de

vot însoțitorului său. Nimeni din membrii BESV nu au reacționat la situația respectivă.

- **SV 10/41, Căușeni, Taraclia.** În cabina de vot au intrat două persoane pentru a vota, soț și soție. Mai mulți observatori au informat membrii BESV despre caz, însă fără careva rezultate.

Fotografierea buletinelor de vot, alte încălcări ale secretului votului (prezentarea buletinului cu votul exprimat, amplasarea defectuoasă a cabinelor de vot ce permit vizualizarea opțiunii alegătorului etc.) – 42 cazuri.

- **SV 1/216 Chișinău, Râșcani.** Un alegător și-a fotografiat buletinul de vot. La insistența membrilor BESV poza a fost ștearsă.
- **SV 1/154 Chișinău, Ciocana.** Un alegător și-a fotografiat buletinul de vot. La insistența membrilor BESV poza a fost ștearsă.
- **SV 1/194 Chișinău, Râșcani.** Un alegător și-a fotografiat buletinul de vot. Președintele nu observat.
- **SV 1/195 Chișinău, Râșcani.** Un alegător și-a fotografiat buletinul de vot. Președintele BESV nu observat. Poza nu a fost ștearsă.
- **SV 1/91 Chișinău, Buiucani.** Un alegător și-a fotografiat buletinul de vot. Poza a fost ștearsă.
- **SV 1/92 Chișinău, Buiucani.** O alegătoare a fotografiat buletinul de vot. Fotografia a fost ștearsă.
- **SV 32/007, Ștefan Vodă, Berezoaia.** Membru BESV stătea așezat foarte aproape de urna de vot. În acest mod, membrul urmărea alegerea făcută de către fiecare alegător.
- **SV 1/368 Republica Italiană, Reggio Emilia.** La ora 7.12 un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/369 Republica Italiană, Parma.** La ora 7.32 alegătorul a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/369 Republica Italiană, Parma.** La ora 7.36 alegătorul a fotografiat buletinul de vot.

- **SV 1/ 137 Chișinău, Centru.** Alegătorul a fotografiat buletinul de vot. După ce a fost anunțat președintele, alegătorul a fost rugat să șteargă poza, el urmând să o facă.
- **SV 1/92 Chișinău, Buiucani.** Alegătorul a fotografiat buletinul de vot. La rugămintea președintelui BESV să șteargă poza, alegătorul a refuzat motivând că are dreptul să voteze. Doar după ce a fost anunțată poliția alegătorul a șters poza.
- **SV 11/24, Cimișlia, Gura Galbenei.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot. La intervenția președintelui BESV, alegătorul a comunicat că a șters fotografia.
- **SV 1/353, Germania, Kassel.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/369, Italia, Parma.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/353, Germania, Kassel.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/420, Spania, Barcelona.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/369, Italia, Parma.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/397, Marea Britanie, Northampton.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/340, Franța, Paris.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/420, Spania, Barcelona.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/340, Franța, Paris.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/353, Germania, Kassel.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/369, Italia, Parma.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 8/39, Cantemir, Sadîc.** Doi alegători și-au fotografiat buletinul de vot. În ambele cazuri poza a

fost ștersă.

- **V18/020 Florești, Cuhureștii de Jos.** O alegătoare a fotografiat buletinul de vot. Membrii BESV au intervenit și doamna a șters poza.
- **SV 18/004 Florești, Florești.** La ora 16:50 un alegător a fotografiat buletinul de vot. Observatorul împreună cu președintele BESV a chemat poliția, care l-a rugat să șteargă poza. Acesta nu a dorit iar poliția a spus alegătorului să se prezinte mâine la poliție.
- **SV 2/42 Bălți, Bălți.** O alegătoare și-a fotografiat buletinul de vot. Poza nu a fost ștersă.
- **SV 37/14 Regiunea transnistreană, Căușeni.** Un alegător și-a fotografiat buletinul de vot. Poza nu a fost ștersă, alegătorul a părăsit SV.
- **SV 25/012 Orhei, Orhei.** Un alegător a fotografiat buletinul său de vot. A ieșit din SV fără a șterge poza.
- **SV 25/012 Orhei, Orhei.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot. Președintele BESV nu a reușit să vadă dacă a fost ștersă poza, deoarece alegătorul reușise să iasă din SV.
- **SV 11/24 Cimișlia, Gura Galbenei.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot. La solicitarea președintelui BESV, aceasta însă a șters fotografia.
- **SV 32/19, Ștefan Vodă, Olănești.** Cabinele de vot sunt amplasate foarte aproape de masa operatorilor, care pot observa ușor pentru cine votează alegătorii. Un alegător a declarat că din cauza că cineva a văzut pentru ce candidat a votat în turul 1, el a fost amenințat.
- **SV 11/24, Cimișlia, Gura Galbenei.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot, neconformându-se solicitării președintelui BESV de a șterge fotografia.
- **SV 1/406, România, București.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/420, Spania, Barcelona.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/377, Italia, Treviso.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.

- **SV 1/353, Germania, Kassel.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 1/369, Italia, Parma.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot.
- **SV 35/35, Ungheni, Costuleni.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot, însă la insistența președintelui BESV – poza a fost ștearsă.
- **SV 35/3, Ungheni.** Un alegător a fotografiat buletinul de vot, însă la insistența celor prezenți în incinta SV, poza a fost ștearsă.
- **SV 06/037, Briceni, Tabani.** Procesul de dezinfectare a cabinelor de vot, se făcea inclusiv în momentul în care alegătorii își exprimau alegerea, astfel fiind încălcat secretul votului.

Nerespectarea măsurilor de protecție și prevenire COVID -19 – 16 cazuri.

- **SV 1/291 Chișinău, Stăuceni.** În incinta SV au intrat aproximativ 12 persoane, în timp ce SV dispune de doar 5 cabine de vot. Președintele nu reacționează
- **SV 31/006, Șoldănești, Chipeșca.** Nu sunt respectate regulile de protecție împotriva Covid-19 (nu este efectuată termometria, nu se respectă dezinfectarea mâinilor).
- **SV 06/016, Briceni, Colicăuți.** Nu sunt respectate regulile de protecție împotriva Covid-19 (membrii BESV nu poartă măști/viziere).
- **SV 18/052, Florești, Prodănești.** Se admite accesul în SV a unui număr mai mare de alegători decât numărul cabinelor de vot (3).
- **SV 31/019, Șoldănești, Găuzeni.** Nu sunt respectate regulile de protecție împotriva Covid-19. La intrarea în SV nu este efectuată termometria.
- **SV 06/040, Briceni, Caracuseștii Vechi.** Nu sunt respectate regulile de protecție împotriva Covid-19 (membrii BESV nu poartă măști/viziere).

- **SV 06/040, Briceni, Caracușenii Vechi.** Nu sunt respectate regulile de protecție împotriva Covid-19 (membrii BESV nu poartă măști/ viziere).
- **SV 18/061, Florești, Ștefănești.** Nu sunt respectate regulile de protecție împotriva Covid-19 (membrii BESV nu poartă mănuși/măști).
- **SV 18/016, Florești, Ciutulești.** În SV lipsește registrul în care trebuie înscrise datele/rezultatele termometriei.
- **SV 18/013, Florești, Cașunca.** Se admite accesul în SV a unui număr mai mare de alegători decât numărul cabinelor de vot (4)
- **SV 1/405 Regatul Țărilor de Jos, Haga.** La secția de votare nu a fost efectuată termometria membrilor și observatorilor.
- **SV 32/3, Ștefan Vodă.** În incinta SV au intrat concomitent un număr mare de alegători. Președintele BESV a reușit să facă ordine în mulțime și să disperseze aglomerația.
- **SV 1/ 218 Chișinău, Râșcani.** La 17.35 persoana care se ocupa de termometrie a ieșit. În timp ce lipsea , termometria era efectuată de observatorul unui concurent.
- **SV 6/14, Briceni, Caracușenii Vechi.** Membrii BESV nu poartă viziere.
- **SV 10/41, Căușeni, Taraclia.** În incinta SV a intrat o doamnă fără mască , după care i s-a oferit una de unică folosință, dar aceasta a refuzat să o poarte în pofida faptului că i s-a făcut observație.
- **SV 01/208, Chișinău, Râșcani.** La intrare în SV, în interior, erau prezenți 12 alegători. Măsurile de protecție împotriva Covid-19 nu sunt respectate. Președintele BESV a menționat că nu a observat îmbulzeala creată.

Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale/ ruperea/ deteriorarea sau absența sigiliilor pe urnele

de vot – 15 cazuri.

- **SV 06/040, Briceni, Caracușenii Vechi.** Două urne de vot staționare din cele trei care sunt în SV nu au fost sigilate.
- **SV 18/061, Florești, Ștefănești.** Una dintre cele două urne staționare din SV a fost sigilată doar cu două sigilii. Președintele BESV a spus că nu aveau suficiente sigilii.
- **SV 06/005, Briceni, Lipcani.** Sigiliul de la urna mobilă este aplicat necorespunzător, fapt care permite deschiderea urnei.
- **SV 10/003, Căușeni, Căușeni.** Una dintre urnele de vot staționare nu este sigilată. Aceasta este folosită în calitate de suport pentru urna de vot care se utilizează.
- **SV 13/027, Dondușeni, Țaul.** În SV sunt 3 urne staționare și toate au doar câte 3 sigilii aplicate. Președintele BESV a explicat situația prin faptul că au fost eliberate puține sigilii de la CEC.
- **SV 13/027, Rîșcani, Rîșcani.** Urna mobilă de vot nu este sigilată. Președintele BESV a spus că urna va fi sigilată în momentul plecării din SV.
- **SV 01/268, Chișinău, Vadul lui Vodă.** Urnele staționare nu au fost sigilate conform prevederilor legale. Una dintre urnele de vot are 2 sigilii, iar cealaltă are 3 sigilii.
- **SV 34/036, Telenеști, Sărătenii Vechi.** Urnele de vot staționare sunt sigilate doar cu 3 sigilii. Președintele BESV a spus că a primit doar 7 sigilii, câte 3 pentru urne staționare și 1 pentru urna mobilă.
- **SV 27/054, Rîșcani, Zăicani.** Urnele de vot staționare au doar câte 2 sigilii.
- **SV 1/443 Regatul Danemarcei, Copenhaga.** Urna de vot a fost sigilată doar cu 2 sigilii în loc de 4.
- **SV 32/15 Ștefan Vodă, Feștelita.** Urnele staționare au fost sigilate cu 3 sigilii. Președintele BESV spune că

nu au fost recepționate suficiente sigilii.

- **SV 6/14, Briceni, Caracușeni Vechi.** Din cele 2 urne de vot staționare existente în incinta SV, a fost sigilată doar una. Președintele BESV a motivat prin faptul că la vot vine puțina lume și nu va avea nevoie de a doua urnă.
- **SV 06/035, Briceni, Slobozia-Șirăuți.** Sigiliul de la urna mobilă este aplicat necorespunzător, fapt care permite deschiderea urnei.
- **SV 33/006, Taraclia, Taraclia.** Una dintre urnele de vot staționare nu este sigilată. Aceasta este folosită în calitate de suport pentru urna de vot care se utilizează.
- **SV 06/024, Briceni, Grimăncăuți.** Observatorul a observat că un sigiliu a fost rupt. La sesizare, Președintele BESV a menționat că sigiliul s-a rupt accidental.

Deconectări energie electrică – 3 cazuri

- **SV 18/058 Florești, Sanatauca.** La ora 14.38 s-a întrerupt curentul timp de 15 minute. Procesul de vot nu a fost întrerupt deoarece calculatoarele operatorilor erau cu bateria alimentată.
- **SV 37/35 Regiunea transnistreană, Florești, Sănătăuca.** Pe parcursul zilei, orele 14:00 și respectiv 14:19 în SV a fost deconectată energia electrica pe perioada de 5-7 minute fiecare. Procesul de votare nu a fost întrerupt.
- **SV 37/35 Regiunea transnistreană, Florești, Sănătăuca.** Pentru a treia oara la 16: 40 a fost deconectată energia electrica pentru 10 – 15 min. Procesul de vot nu a fost stopat.

Suspendarea nejustificată a activității BESV – 1 caz.

- **SV 1/58, Chișinău, Botanica.** În jurul orei 14, în timpul pauzei de aerisire și dezinfectare a incintei SV, procesul votare s-a stopat pe aproximativ 15 minute.

Altele – 14 cazuri

- **SV 1/218 Chişinău, Râşcani.** Observatorul unui concurent oferă consultații alegătorilor în caz că aceștia au întrebări și se implică în activitatea BESV (distribuie măști, efectuează termometria). Președintele BESV i-a făcut observație observatorului.
- **Mun. Chişinău.** Observatorul Promo-LEX a recepționat un SMS în care este încurajat să participe la vot. Mesajul a fost semnat ca fiind expediat din partea unui concurent.
- **SV 27/054, Rîșcani, Zăicani.** Președintele BESV nu anunță numărul alegătorilor care au votat până la o oră anumită. Respectiv nici observatorii nu au primit aceste date.
- **SV 06/021, Briceni, Criva.** Ștampilele Votat nu sunt amplasate în cabine de vot, dar sunt ținute în mâini de către membrii BESV, care le eliberează fiecărui alegător. Președintele BESV a spus că este o măsură pentru preveni un eventual furt a ștampilei.
- **SV 1/348 Republica Federală Germană, Berlin.** Din cauză că secția de votare nu a fost dotată pentru persoanele cu dizabilități locomotorii, iar secția de votare este la etaj, la ora 7.52 membrii BESV au dus la primul etaj o cabină de vot și o urnă ca să creeze condiții pentru votare. După ce a votat, cabina de vot și urna de vot a fost ridicată înapoi în SV.
- **SV 37/6 Regiunea transnistreana, Anenii Noi, Gura Bâcului.** În afara SV s-a iscat o ceartă între alegătorii din regiunea transnistreană nemulțumiți de întrebările jurnaliștilor Radio Europa liberă referitor la suma de bani cu care sunt remunerați și de ce alegătorii nu vorbesc limba de stat. A fost sesizată poliția. Cearta a fost aplanată.
- **SV 1/382, Italia, Breccia.** În cabina de vot a fost identificat un buletin de vot cu opțiunea de vot exprimată. Președintele BESV a aruncat buletinul respectiv în urna de vot.
- **SV 1/349 Frankfurt pe Main.** În urma alertei cu bombă,

Președintele BESV 1/349 Frankfurt pe Main a decis suspendarea votării pentru 1 oră, până la 17:35, ora Moldovei. Conform observatorilor, poliția locală a fost informată în mod anonim la telefon despre posibila existență a unei alerte cu bombă în imediata apropiere a SV. Poliția a evacuat zona, intrarea pe teritoriu nu este admisă din motive de securitate. Conform estimărilor poliției, va fi necesară 1-1,5 h pentru verificarea vizând explozibilul a întreg perimetrului.

- **SV 1/95 Chișinău, Buiucani.** O alegătoare a dorit să intre în SV fără mască de protecție. A discutat cu președintele SV, motivând ca are dreptul să intre conform unei legi. După intervenția poliției, alegătoarea a scris o cerere, însă nu a votat.
- **SV 1/213 Chișinău, Râșcani.** O alegătoare cu necesități speciale a venit cu fiica la votare. Alegătoarea a solicitat ca fiica ca meargă cu ea în cabină, ca să o ajute să voteze. Președintele BESV nu i-a permis, motivând că este rudă. El a decis ca persoana să intre în cabină un alegător care deja a votat.
- **SV 33/2, Taraclia.** La ora 13:20, observatorul unui candidat a fotografiat un cuplu de alegători, cu buletinele de vot, în fața urnei. Membrii BESV nu au comentat incidentul.
- **SV 06/002, Șoldănești, Cotiujenii Mari.** Membrii BESV au menționat că în SV lipsește registru de înregistrarea a contestațiilor.
- **SV 06/035, Briceni, Slobozia-Șirăuți.** Unui alegător i s-a refuzat intrarea în SV deoarece el nu avea mască. După ce a plecat din SV, președintele BESV a chemat alegătorul înapoi ca să voteze, acestuia oferindu-i-se o mască din dotare.
- **SV 01/001, Chișinău, Botanica.** Observatorul Promo-LEX a fost apelat la ora 15:27 de pe nr. 022 802-070, de către un tânăr de 19 ani cu numele Valerii. Observatorul a fost întrebat dacă merge la vot și/sau dacă a fost la votare. Mesajul interlocutorului a fost următorul "...мы

не говорим за кого голосовать, но выходите на голосование чтоб было количество...”

Comunicatul este elaborat în cadrul Misiunii de observare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020 desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, al Departamentului Buna Guvernare al Fundației Soros Moldova prin proiectul „Monitorizarea alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020”, precum și al Consiliului Europei prin proiectul „Suport pentru observarea civică a alegerilor prezidențiale din 2020 în secțiile de votare create în străinătate”. Componenta „Discursul instigator la ură” este susținută de către Departamentul justiție și drepturile omului al Fundației Soros Moldova prin proiectul „Consolidarea unei platforme de dezvoltare a activismului și educației de Drepturi ale Omului în Republica Moldova – etapa a IV-a”.

Opiniile exprimate în rapoartele și comunicatele publice ale MO Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor sau partenerilor. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, prevalează prevederile stabilite de textul în limba română.

Pentru mai multe informații, contactați: Inga Stegarescu, Ofițer de presă al Asociației Promo-LEX GSM: 069 26 96 84; E-mail: inga.stegarescu@promolex.md